

JAARVERSLAG 2023

Centrale Raad van Beroep

INHOUD

VOORWOORD

4

120 JAAR CENTRALE RAAD VAN BEROEP

6

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

9

MIDDEN IN DE SAMENLEVING

14

GOED, BEGRIJPELIJK EN TOEGANKELIJK

22

TIJDIGE RECHTSPRAAK

25

ORGANISATIE -
AANDACHT VOOR MEDEWERKERS

27

UITSPRAKEN

30

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP IN CIJFERS 38

120 JAAR CENTRALE RAAD VAN BEROEP

Het recht is geen woud
maar je kunt er wel in verdwalen
als je de weg niet kent
lijken alle bomen hetzelfde blad te hebben

we spreken het en maken het
beschermen het, schaven het
we ontdekken elke dag opnieuw
de ringen van de wet, tellen de nerven onder zijn schors
voelen hoe het schuurt onder onze vingers

er liggen vragen
als stenen op een pad
als vallende veren of munten in een wensput
een vraag als vuur in een kurkdroog bos

het is een brandweerman zonder verzekering
een moeder die met haar kind wil blijven
wonen bij de school
de student die zorgt voor zijn oma
een man die niet meer kan lopen

mensen die verdwalen zoeken niet alleen de weg
maar ook iemand die hen hoort

leg de taal neer als witte kiezels in het recht
antwoorden die groeien tot nieuwe paden

zie wat er opkomt in de bermen
wat zich nestelt in de ruimtes

de holtes die tussen vragen liggen, waar mensen kunnen schuilen

Hanneke van Eijken

Gedicht ter ere van 120 jaar Centrale Raad van Beroep

VOORWOORD

Terugkijken op 2023 is terugkijken op een bijzonder jaar. In 2023 bestond de Centrale Raad van Beroep (CRvB) namelijk 120 jaar; een jubileum waar we als hoogste bestuursrechter in het sociale domein trots op zijn! Natuurlijk is er in die 120 jaar veel veranderd, maar het uitgangspunt is overeind gebleven: rechtspraak met oog voor de menselijke maat en voor maatschappelijke effecten.

In de tijd waarin we nu leven is dat uitgangspunt misschien wel belangrijker dan ooit. Het was dan ook niet voor niets het thema van ons jubileum-symposium op 1 november 2023 in Utrecht. Met het symposium gaf de CRvB inzicht in zijn werkwijze, zijn rol als eindrechter in de trias politica en zijn bijdragen aan (het maatschappelijke debat over) de instandhouding en versterking van de democratische rechtsstaat. Ter gelegenheid van 120 jaar CRvB schreef de Utrechtse stadsdichter en bijzonder hoogleraar Internationaal en Europees Recht Hanneke van Eijken het hiervoor weergegeven prachtige jubileumgedicht.

De CRvB vindt het contact met ketenpartners en de samenleving belangrijk. Het is essentieel om oog te hebben voor maatschappelijke ontwikkelingen en echt te luisteren naar ervaringen, wensen en behoeften in de rechtspraktijk. Om midden in de samenleving te staan organiseerden we onder andere een spiegelbijeenkomst waarin ketenpartners ons feedback gaven en ons daadwerkelijk een spiegel hebben voorgehouden. We droegen bij aan activiteiten voor studenten en voerden gesprekken met universiteiten. Een andere belangrijke bron van informatie en reflectie is onze Klankbordgroep. Tot slot gaf de Visitatiecommissie Rechtspraak ons input en feedback na het visitatiebezoek en via de landelijke rapportage. Alle informatie die we op deze manier verzamelen is van groot belang, niet alleen om te weten te komen wat er goed gaat maar ook om inzichtelijk te krijgen wat er beter kan of moet. Waar zitten de knelpunten? Waar komt het uitvoeren van de wet in conflict met ons uitgangspunt, rechtspraak met oog voor de menselijke maat? Het geeft ons waardevolle inzichten die we benutten om te komen tot rechtspraak die ertoe doet.

Voorbeeld daarvan is de uitspraak van een grote kamer van de CRvB ([ECLI:NL:CRVB:2023:1363](#)) over een verzoek om terug te komen van een vaststaand boetebesluit. In de uitspraak oordeelt de CRvB, in navolging van de conclusie (juridisch advies) die raadsheer-advocaat-generaal Peter Wattel vorig jaar nam in deze kwestie, dat voor terugkomen van definitieve boetebesluiten het 'evident-onredelijk criterium' geldt; vasthouden aan een definitief geworden boetebesluit dat onmiskenbaar onjuist is, is evident onredelijk.

Ook heeft de CRvB een uitspraak gedaan rondom de berekeningswijze van het dagloon. Dit is essentieel voor het bepalen van de hoogte van een uitkering. Een deel van de rekenregels moet volgens de CRvB onder omstandigheden buiten toepassing worden gelaten wegens strijd met het evenredigheidsbeginsel. De uitspraak is te vinden onder nummer [ECLI:NL:CRVB:2023:2202](#).

Een interne evaluatie van onze rechtspraak over herziening en terugvordering van uitkeringen heeft ertoe geleid dat de president op 4 mei 2023 aan raadsheer advocaat-generaal Ruth de Bock om een

conclusie heeft verzocht over de toepassing van het begrip 'dringende reden' in de rechtspraak over terugvorderingen. Op 10 november 2023 heeft De Bock haar conclusie uitgebracht. Daarin wordt geadviseerd de rechtspraak zo te veranderen dat meer ruimte ontstaat om een geslaagd beroep te doen op de dringende reden. De bestuursrechter zou daarbij een intensieve toetsing aan het evenredigheidsbeginsel moeten verrichten ([ECLI:NL:-CRVB:2023:2086](#)). Op 18 april 2024 heeft de CRvB uitspraak gedaan met inachtneming van die conclusie ([ECLI:NL:CRVB:2024:726](#)).

Een andere gebeurtenis in 2023 die niet onvermeld kan blijven vond plaats op vrijdag 22 september. Die dag ontving de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening senior raadsheer Herman Rottier. Hij werd uitgebreid bevraagd, onder andere over de werking van de Fraudewet in de praktijk.

Dat bij rechtspraak een grote rol is weggelegd voor de raadsheren (rechters) weet iedereen. Wat mogelijk niet iedereen zich realiseert is dat er nog veel meer mensen bij onze organisatie

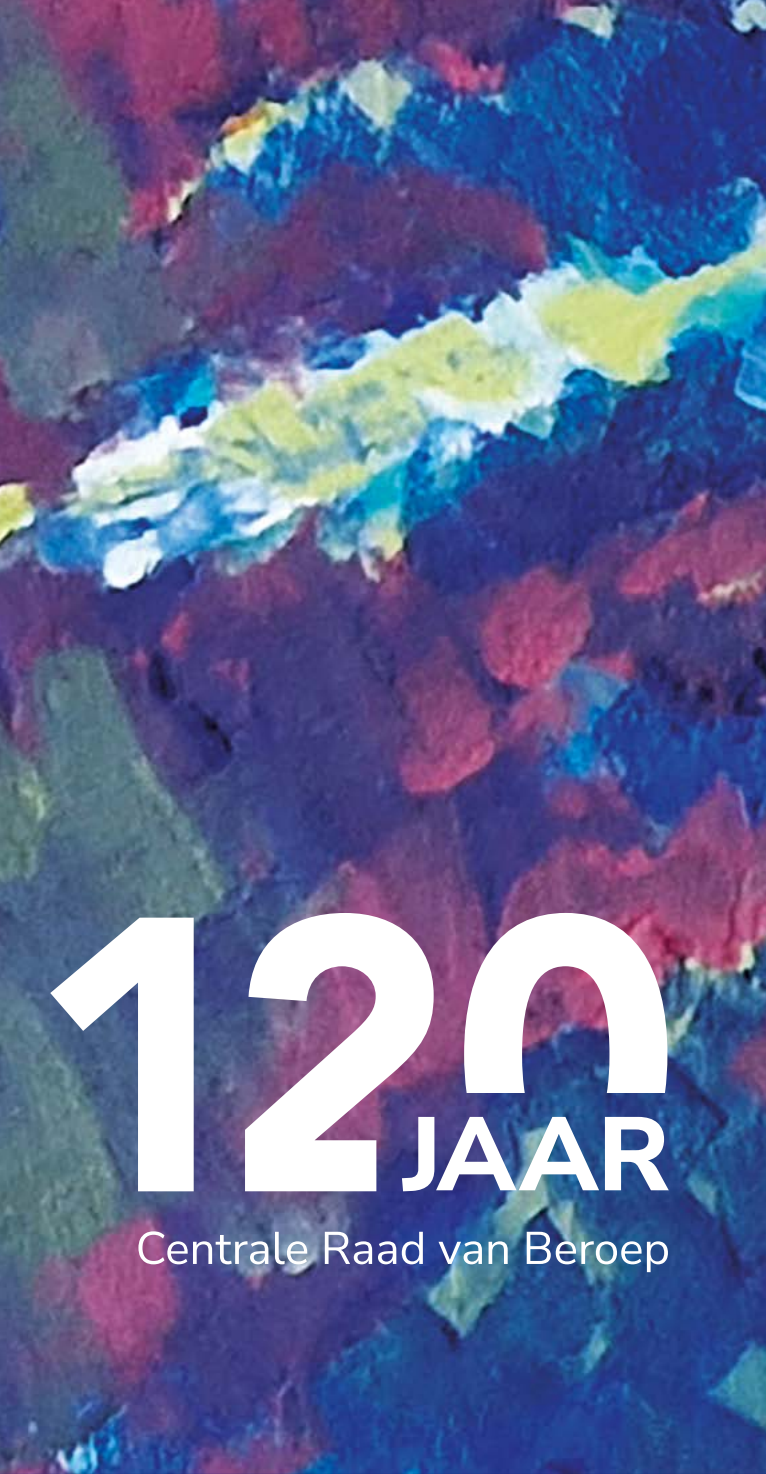
werkzaam zijn. Naast juridisch adviseurs en gerechtsauditeurs ook zittingsgriffiers, coördinerend griffiers en collega's van de administratie, het Wetenschappelijk Bureau en bedrijfsvoering. Zij zijn onmisbaar voor kwalitatief hoogwaardige, toonaangevende, mensgerichte, begrijpelijke en moedige rechtspraak.

Verbinding met de samenleving is van wezenlijk belang. Organisatie van het werk, vitaliteit van onze medewerkers en een solide financiële koers bij een afnemende zaaksinstroom vormen evenzeer onze focus.

Tot slot: de Centrale Raad van Beroep staat en gaat voor goede, tijdige en begrijpelijke rechtspraak, toegankelijk voor burgers en bestuursorganen. Dat hebben we de afgelopen 120 jaar laten zien en daar willen we ons graag ook in de toekomst voor blijven inzetten.

Namens het bestuur,
Takvor Avedissian
president

120 JAAR

Centrale Raad van Beroep

120 JAAR CENTRALE RAAD VAN BEROEP

Op zaterdag 15 april 2023 was het 120 jaar geleden dat de CRvB zijn eerste zitting hield. Het jaar 2023 stond dan ook in het teken van dit bijzondere jubileum, met als thema: de Centrale Raad van Beroep, 120 jaar en relevanter dan ooit.

De CRvB vierde het jubileum onder andere met een symposium voor relaties en ketenpartners, een geïllustreerde verhalenbundel met de belangrijkste uitspraken uit de periode 2003 – 2023 en een speciale aflevering van de podcast Uitspraak Centraal. Hierin vertellen vijf medewerkers over het werk dat zij doen, waarom zij bij de CRvB werken en waarom zij de rechtspraak van de CRvB belangrijk vinden voor de samenleving.

EEN KORTE GESCHIEDENIS

In 1903 vormden de voorzitter, ondervoorzitter en acht leden de Centrale Raad van Beroep. Centraal in het land gevestigd in Utrecht. De eerste zitting van de Centrale Raad van Beroep was op 15 april 1903.

In de jaren die volgden werd de CRvB in steeds meer sociale wetten aangewezen als de bevoegde hoogste instantie: onder andere de Invaliditeitswet (1919), de Ouderdomswet (1919) en de Ziektewet 1919 (per 1930). In 1920 kwamen daar pensioenwetten voor ambtenaren bij en in 1933 de Ambtenarenwet 1929. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg de Raad als bestuursrechter meer wetten te 'verwerken', zoals voor oorlogsgetroffenen (in eerste en enige aanleg), algemene voorzieningen/volksverzekeringen (Algemene Ouderdomswet, Algemene Kinderbijslagwet, Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, nabestaandenwetten), werknemersverzekeringswetten, de bijstandswet, zorgwetten (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) en studiefinanciering.

Rechtspraak

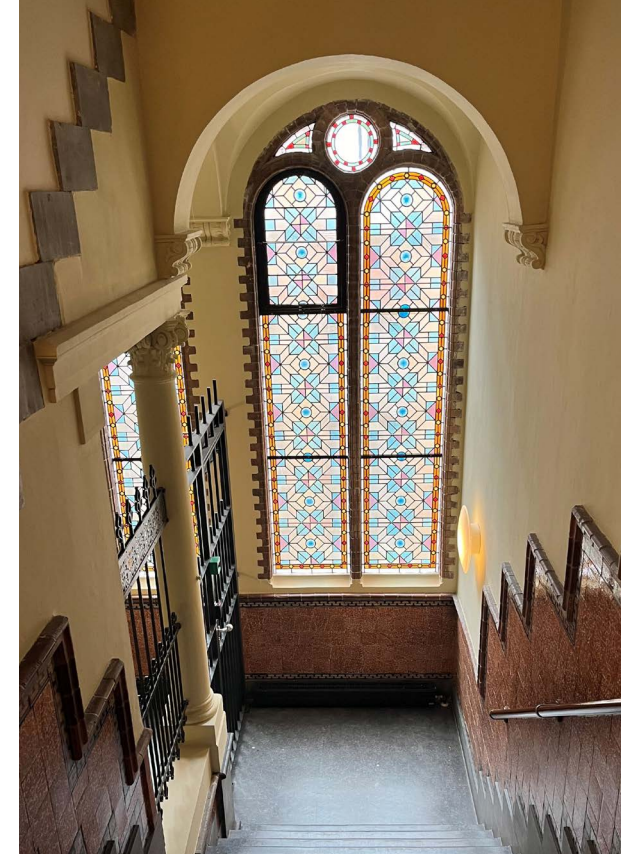
In de loop der jaren heeft de CRvB vele uitspraken gedaan. Sommige daarvan behoren inmiddels tot de 'klassiekers'. Bijvoorbeeld de zaak van een Utrechtse gemeentesecretaris (1935) over een verlaging van het salaris in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel, de benoeming van een gemeentesecretaris (1937) waarmee de gemeenteraad zich schuldig had gemaakt aan misbruik van bevoegdheid, een

onderwijzeres (1951) over een te hoog vastgesteld salaris dat niet met terugwerkende kracht mocht worden herzien en teruggevorderd, een zwangere huishoudelijke hulp (1971) over niet-verwijtbaar ontslag wegens zwangerschap, een ontslagen kaakchirurg (1972) over schadevergoeding (het ontstaan van het zelfstandig schadebesluit), een verloskundige (1975) over de WAO-verzekering van een zelfstandig werkende verloskundige. En in de jaren '80 deed de CRvB uitspraak over notarieel samenwonen (over het gelijkstellen van ongehuwden aan gehuwden) en met een uitspraak in december 1991 kreeg een procederende ambtenaar voor het eerst proceskosten vergoed. Ook heeft de CRvB uitspraken gedaan over de privacy van werknemers (1998) en over de 'redelijke termijn' in het bestuursrecht (2009).

Symposium

Ter gelegenheid van het 120-jarig jubileum organiseerde de CRvB op woensdag 1 november 2023 een symposium met als motto 'de Centrale Raad van Beroep, 120 jaar en relevanter dan ooit'.

In zijn inleiding ging Takvor Avedissian, president van de CRvB, onder andere in op het belang van de menselijke maat in de rechtspraak en hoe die kan bijdragen aan het publieke vertrouwen in rechtspraak en overheid. Dit thema stond eveneens centraal in de toespraak van demissionair minister voor Armoedebelief, Participatie en Pensioenen Carola Schouten, een van de sprekers tijdens het symposium. Zij gaf aan dat mensen er recht op

hebben dat de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende macht (de 'trias politica') met elkaar samenwerken en naar elkaar luisteren. Verder benoemde zij het belang van wetgeving die uitgaat van vertrouwen in mensen.

Na de bijdrage van de minister stond een rondetafelgesprek en een plenaire discussie op het programma over ervaringen met de CRvB en andere actoren in de trias. Aan het eind van de dag droeg de Utrechtse stadsdichter Hanneke van Eijken het gedicht voor dat zij speciaal voor de gelegenheid had gemaakt.

In haar toespraak zei demissionair minister Carola Schouten onder andere het volgende:

“Ik ben ervan overtuigd dat toegankelijke en voorspelbare sociale zekerheid uitgaat van vertrouwen in mensen. Daarom worden de Participatiewet en de handhaving aangepast.

Als wij als overheid eerst dat vertrouwen geven, zullen wij het vertrouwen in ons langzaam weer herwinnen. [...]

Voor vertrouwen is naast een toegankelijk systeem nog iets anders nodig: Een luisterend oor.

De medewerkers van de Centrale Raad van Beroep bieden zo'n luisterend oor. Van de bodes tot de raadsheren.

Om dichterbij de leefwereld van gewone mensen te komen, moeten de rechterlijke macht, de uitvoerende macht en de wetgevende macht nog meer samenwerken. Zo ontvangen we niet alleen signalen van mensen die tegen het systeem oplopen, we kunnen er ook iets aan dóén. Ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid.

In het zoeken naar menselijkheid, naar de vraag of mensen die het moeilijk hebben echt recht is gedaan, zie ik in de Centrale Raad van Beroep een bondgenoot. Want hoewel wij in de trias politica verschillende machten vertegenwoordigen, staan wij in de kern voor hetzelfde: omzien naar mensen die het moeilijk hebben en zorgen dat zij ontvangen waar ze recht op hebben. Ik hoop dat u dat nog lang blijft doen.”

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

De Centrale Raad van Beroep is de hoogste bestuursrechter voor het sociaalzekerheidsrecht, het sociaal domein en het ambtenarenrecht. In veel gevallen gaan de beslissingen van de CRvB over uitkeringen. Denk bijvoorbeeld aan bijstand, uitkeringen vanwege werkloosheid of arbeidsongeschiktheid en maatschappelijke ondersteuning. Deze beslissingen kunnen veel impact hebben op het leven van mensen en hun bestaanszekerheid raken. Bovendien is de CRvB in vrijwel alle zaken eindrechter: met de uitspraak komt een zaak definitief tot een einde.

Ze zijn het visitekaartje van de CRvB en meestal de eersten die je ontmoet wanneer je een afspraak hebt: de bodes

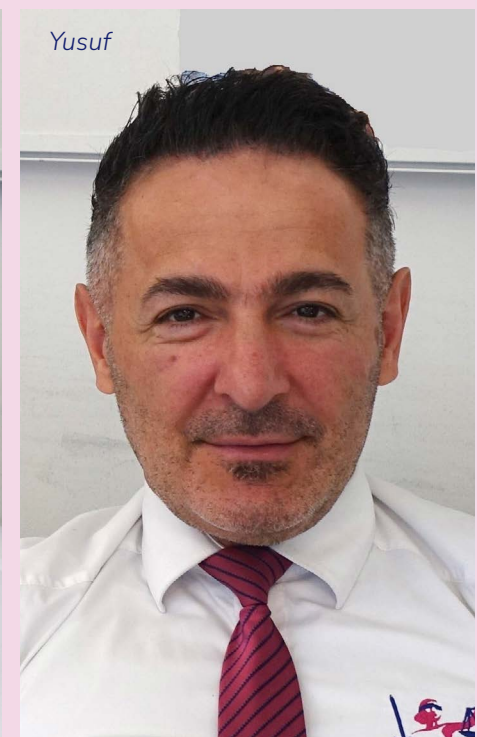
Hans en Yusuf werken respectievelijk al 8 en 3 jaar als bode bij de CRvB.

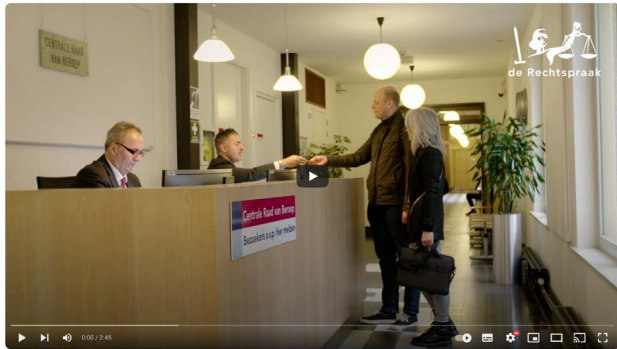
“Voor de meeste mensen is het ontzettend spannend om naar een rechter te gaan. Ze zijn zenuwachtig, gespannen. Wij doen dan ons best om het ijs te breken en bezoekers op hun gemak te stellen. Dat werkt niet bij iedereen op dezelfde manier, maar in de loop der jaren leer je steeds beter om mensen te ‘lezen’ zodat je weet wat je het beste kan doen. Bij de een werkt een grapje, bij de ander helpt het om een kop koffie aan te bieden. En weer anderen willen hun verhaal doen. Dan kan het al helpen wanneer je alleen maar luistert.

Wij vinden het ook belangrijk om iedereen op een vriendelijke manier te ontvangen en behulpzaam te zijn. Uitleggen wat er gaat gebeuren, vragen beantwoorden. Je moet altijd goed beseffen dat iemand die bij ‘de Raad’ komt, vaak al veel heeft meegemaakt; soms speelt een zaak al jaren en is de Centrale Raad de laatste mogelijkheid. Dat is wel iets om rekening mee te houden. Het is dan mooi om te zien dat een deel van de spanning wegvloeit wanneer je vertelt dat de raadsheren ook mensen zijn en heel benaderbaar. Dat je van hen de kans krijgt om je zegje te doen en dat zij ook echt willen luisteren naar wat je te vertellen hebt.”

Meestal gaat het goed, maar een enkele keer moeten de bodes ook wel eens de zittingszaal in om ‘in te grijpen’. “Dan is het zaak om rustig en beleefd te blijven. Meestal kalmeren mensen dan wel weer. Lukt dat niet, dan begeleiden we die bezoekers naar buiten. Gelukkig komt het maar zelden zo ver. Het gebeurt veel vaker dat iemand na afloop nog langs komt en bedankt voor de goede ontvangst.”

Hans en Yusuf doen hun werk met veel plezier en dat stralen ze ook uit. “Het is leuk werk om te doen. En als je respectvol met mensen omgaat, werkt dat naar beide kanten; bezoekers voelen het wanneer je belangstelling oprecht is. Voor ons is het uitgangspunt: behandel alle bezoekers zoals je zelf behandeld wil worden.”

Uitlegvideo [Hoe verloopt een zittingsdag?](#)

KERTAKEN

Kerntaken van de CRvB als hoogste bestuursrechter zijn het bieden van (individuele) rechtsbescherming, het bevorderen van de rechtsvorming en het bewaken van de rechtseenheid.

Rechtsbescherming

Het is de taak van de CRvB om te oordelen over geschillen over besluiten van bestuursorganen. De CRvB beslist in elke concrete zaak over de rechtspositie van betrokkene met aandacht voor de feiten en de juridische aspecten waaronder de algemene beginselen van behoorlijk bestuur zoals het evenredigheidsbeginsel.

In een eerdere uitspraak had de CRvB aan een gemeente opgedragen opnieuw beslissend op bezwaar een aanvraag om bijstand te beoordelen. In discussie was of appellant voldoende inzicht had gegeven in de wijze waarop hij in een bepaalde

periode had voorzien in zijn levensonderhoud. De CRvB stelt vast dat appellant wel met de door hem ingeleverde gegevens inzichtelijk had gemaakt hoe hij in zijn levensonderhoud heeft voorzien. Omdat aannemelijk was dat appellant over de betreffende periode in bijstandbehoevende omstandigheden verkeerde werd bepaald dat appellant recht heeft op bijstand naar de voor hem geldende bijstandsnorm ([ECLI:NL:CRVB:2023:974](#)).

De aanvraag om bijzondere bijstand voor de kosten van fysiotherapie ter behandeling van het GBS-syndroom waren afgewezen omdat er een voorliggende voorziening was op grond van de Zorgverzekeringswet. De eerste twintig behandelingen moest betrokkene echter uit eigen middelen betalen. Betrokkene deed een beroep op zeer dringende redenen om toch aanspraak te maken op bijstand. De CRvB heeft zijn rechtspraak over zeer dringende redenen, die voorheen beperkt was tot acute noodsituaties bestaande uit een situatie die levensbedreigend is of als gevolg daarvan blijvend ernstig psychisch of lichamelijk letsel of invaliditeit daarvan het gevolg kan zijn, bijgesteld. Gevolg is dat betrokkene in aanmerking kwam voor bijzondere bijstand ([ECLI:NL:CRVB:2023:985](#)).

Het kan zijn dat een rechterlijke uitspraak voor geen van beide partijen de beste oplossing is. Beslechting van het geschil in de vorm van een schikking kan dan een voor beide partijen bevredigender oplossing zijn. Voor of op de zitting wordt de zaak van meerdere kanten bekeken: welke belangen

spelen er, zijn daarin overeenkomsten te vinden en hoe kunnen de gezamenlijke belangen het beste worden gediend? Daarbij speelt een rol dat het vaak gaat om uitkeringen, zorg of ondersteuning over een periode in het verleden en partijen in de toekomst met elkaar verder moeten. Partijen worden over deze werkwijze vooraf ingelicht zodat zij zich daarop kunnen voorbereiden. De GOO (Gericht Op Oplossing) zittingen zijn hier een voorbeeld van, maar ook in andere zittingen wordt geschikt.

Rechtsvorming

In een uitspraak wordt beoordeeld of het besluit voldoet aan de nationale en internationale wet- en regelgeving en aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het kan daarvoor noodzakelijk zijn dat rechtsregels worden uitgelegd. Dit is soms niet alleen van belang voor de bij die uitspraak betrokken partijen maar ook voor anderen, bijvoorbeeld voor bepaalde groepen uitkeringsgerechtigden, beroepsgroepen of belangengroeperingen. Op deze manier wordt het bestaande recht in praktijk verder vormgegeven en ontwikkeld. Dat biedt handvatten bij de toepassing van de regelgeving.

Een voorbeeld: een aantal in België en Duitsland wonende ondernemers had een Tozo-uitkering¹ aangevraagd bij de gemeente Maastricht. De

¹ De Tozo-uitkering is een inkomensondersteuning voor zelfstandig ondernemers om op minimumniveau in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Deze uitkering was onderdeel van het Nederlandse noodpakket om de gevolgen van de coronapandemie te dempen.

gemeente wees deze aanvragen af omdat de ondernemers niet in Nederland wonen. Volgens de ondernemers had de gemeente de uitkering wel moeten toekennen op grond van het recht van de Europese Unie. De CRvB oordeelde dat ondernemers die in Nederland hun bedrijf hebben, maar zelf elders in de Europese Unie wonen, geen recht hebben op een Tozo-uitkering op grond van het recht van de Europese Unie. De Tozo-uitkering is namelijk een sociale bijstandsuitkering en voor dit soort uitkeringen waren de ondernemers afhankelijk van de regels in hun woonland (ECLI:NL:CRVB:2023:1100).

Rechtseenheid

De hoogste bestuursrechtspraak wordt gevormd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Centrale Raad van Beroep, het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de Hoge Raad. Om ervoor te zorgen dat zij de algemene rechtsregels op dezelfde wijze toepassen ('rechtseenheid bevorderen') vindt regelmatig afstemming plaats in de [Commissie rechtseenheid bestuursrecht](#). Ook kan voor het bevorderen van de rechtseenheid een 'conclusie' worden gevraagd aan een raadsheer advocaat-generaal of een kan een zogenaamde '[grote kamer](#)' worden geformeerd.

CONCLUSIE

Sinds 2013 is het in het bestuursrecht mogelijk om een 'conclusie' (juridisch advies) te vragen aan een onafhankelijke raadsheer of staatsraad advocaat-generaal. Een conclusie biedt de ruimte om breder naar een bepaalde rechtsvraag te kijken. Vaak gaat het dan om een ingewikkelde juridische vraag. Een conclusie draagt bij aan rechtseenheid en rechtsontwikkeling.

Nadat een conclusie is gepresenteerd krijgen de betrokken partijen de gelegenheid om te reageren. Daarna volgt de definitieve uitspraak. De conclusie van de raadsheer advocaat-generaal is niet bindend. Bij de totstandkoming van de uitspraak worden de conclusie van de raadsheer advocaat-generaal en de reacties van de partijen betrokken.

WERKTERREIN

Het werktterrein van de CRvB omvat de sociale verzekeringen, bijstand, ambtenarenzaken en sociale voorzieningen. Verder heeft de CRvB een Internationale kamer. Geschillen over wetten voor slachtoffers van oorlogsgeweld en vervolging in de Tweede Wereldoorlog zijn ook bij de Centrale Raad van Beroep ondergebracht.

Sociale verzekeringen

Werknemers zijn in Nederland bij ziekte, werkloosheid en arbeidsongeschiktheid verzekerd van een uitkering ter vervanging van hun loon via de Ziektewet, de Werkloosheidswet (WW), de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen of de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering. Jonggehandicapten kunnen rechten ontleen aan de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong). Naast deze werknemersverzekeringen zijn er volksverzekeringen, zoals de Algemene Ouderdomswet (AOW) en de Algemene nabestaandenwet (Anw).

Bijstand

Mensen van achttien jaar of ouder die rechtmatig in Nederland wonen, hebben recht op bijstand als ze niet genoeg inkomen of eigen vermogen hebben om in hun levensonderhoud te voorzien en geen beroep kunnen doen op een andere voorziening of uitkering. Dat is geregeld in de Participatiewet (PW).

Ambtenarenzaken

De CRvB oordeelt deels in hoger beroep en deels als rechter in eerste en enige aanleg bij geschillen over onder andere de (Militaire) Ambtenarenwet, voor zover die niet op grond van de zogeheten normalisering per 1 januari 2020 zijn overgegaan naar de civiele rechter.

Sociale voorzieningen

Sociale voorzieningen kunnen uitkeringen of andere vormen van ondersteuning zijn die door de overheid, via belastingen, worden gefinancierd. Deze sociale voorzieningen worden geregeld vanuit verschillende wetten. Voorbeelden zijn de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook geschillen over studiefinanciering vallen onder dit werkterrein.

Internationale Kamer

Bij de CRvB komen regelmatig zaken voor met een internationaal aspect. Bijvoorbeeld mensen met een andere nationaliteit die in Nederland werken of studeren. Nederland is lid van de Europese Unie en gebonden aan (internationale) verdragen, zoals het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Dit heeft veel invloed op de rechtsorde in Nederland. Soms is in een zaak waarin het Unierecht moet worden toegepast nog niet helder wat de juiste uitleg is. De CRvB is dan verplicht, om, voordat hij zelf einduitspraak doet, prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie in Luxemburg (HvJEU). Toetsing aan verdragsrecht kan gecompliceerd zijn.

Advisering over wetsvoorstellen

In 2023 heeft de CRvB op verzoek van de Raad voor de rechtspraak meegedacht over de advisering over diverse wetsvoorstellen, onder andere het preconsultatievoorstel Wet versterking waarborgfunctie Awb en het wetsvoorstel Handhaving sociale zekerheid. De CRvB heeft bij beide voorstellen, uiteraard met inachtneming van zijn rechtsstatelijke positie, kritische kanttekeningen geplaatst.

MIDDEN IN DE SAMENLEVING

De CRvB hecht er veel waarde aan om te weten wat er speelt in de samenleving. De informatie daarover halen we onder andere op door op werkbezoek te gaan bij ‘ketenpartners’ zoals het UWV, de Svb en de VNG en door anderen te vragen naar hun ervaringen met de CRvB. Verder hebben we in 2023 feedback gevraagd aan onze ketenpartners en de sociale advocatuur tijdens een spiegelbijeenkomst. Daarnaast krijgen we regelmatig feedback van onze Klankbordgroep en in 2023 kregen we bezoek van de Visitatiecommissie Rechtspraak.

Ook zijn er nauwe contacten met gerechtshoven en rechtbanken en met universiteiten en andere onderwijsinstellingen en werken we samen met de andere hoogste bestuursrechterlijke colleges.

Studentenactiviteiten in 2023

"Een jaarlijks terugkerende activiteit is de zomerstage. In 2023 hebben tijdens deze stage dertien leergierige studenten een week lang een kijkje kunnen nemen in de keuken van de CRvB. Op het uitgebreide programma stond – onder meer – het bijwonen van zittingen, een presentatie over arbeidsmogelijkheden bij de CRvB, ontmoetingen met collega's uit het Opleidingshuis, een 'moot court', een interactief gesprek over een actueel thema en een introductie van het Wetenschappelijk Bureau van de CRvB. Verder heeft in november 2023 de studentendag plaatsgevonden, waarbij studenten gedurende een dag te gast waren om zich een beeld te kunnen vormen van het brede werkterrein van de Raad en te ervaren hoe het is om te werken bij de hoogste bestuursrechter in het sociaalzekerheidsrecht in Nederland.

Daarnaast zijn in 2023 enkele werkbezoeken aan universiteiten afgelegd door een delegatie vanuit de CRvB, die doorgaans bestond uit onze president, een gerechtsauditeur/praktijkopleider, één van onze zogeheten ambassadeurs en/of onze opleidingscoördinator. Tijdens deze werkbezoeken is gebleken dat bij meerdere rechtenfaculteiten het curriculum in de masterfase is aangepast, waarbij meer nadruk is komen te liggen op de toepassing van het recht in de praktijk. In dat kader heeft een afvaardiging

van de CRvB (in wisselende samenstellingen) gastcolleges verzorgd voor masterstudenten van onder andere de Tilburg University, de Universiteit Utrecht en de Erasmus School of Law in Rotterdam. Daarnaast waren studenten van onder meer het Utrecht Law College, de Radboud Universiteit, de Erasmus School of Law, de Universiteit Maastricht en de Universiteit van Amsterdam bij ons te gast om een zitting bij te wonen. Hieraan voorafgaand is een presentatie gegeven over het werk van de Raad en een toelichting op de zaken die tijdens de zitting zouden worden behandeld.

Dit is slechts een greep uit alle activiteiten die in 2023 zijn georganiseerd. "De werkgroep kijkt terug op een geslaagd jaar, waarbij is voldaan aan de initiële doelstelling. Dit mede dankzij de vrijwillige inzet van een groot aantal collega's."

Namens de werkgroep Studentenactiviteiten,
Ad van Bommel, *Senior gerechtsauditeur*

**ZOMERSTAGE BIJ DE
CENTRALE RAAD VAN BEROEP**

17 - 20 JULI 2023

GERECHTSGEBOUW

Wat kan je verwachten?

- Zittingen met voor- en nagesprek
- Uniek inkijkje bij een hoogste bestuursrechter
- Workshop over actuele uitspraken
- Lunches en borrel

Lees alle informatie op onze website. Aanmelden kan tot 22 mei 2023.
Stuur een korte motivatie en je CV naar studenten.crvb@rechtspraak.nl.

UNIVERSITEITEN EN STUDENTENACTIVITEITEN

Regelmatig gaat een delegatie van de CRvB op bezoek bij een universiteit. Doel van die bezoeken is kennismaken met elkaar en bekijken wat wij voor elkaar kunnen betekenen. Dus enerzijds informatie ophalen en anderzijds de CRvB meer bekendheid geven. Bijna alle bezoeken leiden tot vervolcontacten. Bijvoorbeeld in de vorm van lezingen en gastcolleges.

Naast de werkbezoeken organiseert een werkgroep ieder jaar ook een aantal activiteiten speciaal voor studenten die een rechtenstudie volgen.

SPIEGELBIJENKOMST

Op donderdag 15 juni 2023 organiseerde de CRvB een Spiegelbijeenkomst; met als kernthema 'communicatie'. Het doel van deze bijeenkomst was het ophalen van feedback en signalen. Op deze manier wilde de CRvB graag inzicht krijgen in eventuele blinde vlekken binnen de organisatie. En (concrete) verbeterpunten ophalen om de dienstverlening te verbeteren.

Tijdens de Spiegelbijeenkomst hebben de deelnemers (vijf sociaal-advocaten, een rechtsbijstandsverlener van DAS en vier gemachtigden van de gemeenten Rotterdam en Amsterdam, het CIZ en het UWV) hun ervaring met de CRvB gedeeld. Aan bod kwamen het telefonisch en schriftelijk

contact met de griffie, de regievoering, het contact met de bodes, het gesprek ter zitting met de raadsheren en de leesbaarheid van uitspraken. De ervaring van alle deelnemers met het handelen van de CRvB in de breedste zin van het woord was over het algemeen positief, maar er zijn ook kanttekeningen geplaatst.

Als toehoorders waren van de CRvB medewerkers uit alle geledingen aanwezig (administratief medewerkers, juridische ondersteuning, bodes, en raadsheren) en van het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak de adviseur bedrijfsvoering en de teamleider telefonie.

Aandachts- en actiepunten

De Spiegelbijeenkomst heeft onder andere de volgende aandachts- en actiepunten opgeleverd:

- Lange wachttijden aan de telefoon;
- Onderzoeken of het mogelijk/wenselijk is om partijen een vast aanspreekpunt te geven voor vragen en informatie over de betreffende zaak;
- Ervaren druk om tijdens een zitting tot een schikking te komen ('schikkingsdruk');
- Kanttekeningen bij een mondelinge uitspraak en een uitspraak zonder zitting.

De aandachtspunten zijn voortvarend opgepakt. Zo zijn onder meer kwaliteitsbijeenkomsten georganiseerd over manieren om tot een schikking te komen en over de praktijk rond mondeling uitspraak doen en de uitspraak zonder zitting.

Spiegelen

“Ik was aangenaam verrast toen ik de uitnodiging kreeg voor de Spiegelbijeenkomst van de CRvB. Dat was voor mij de eerste keer, dus ik was benieuwd. Wat is de opzet en wie komen er nog meer? Worden er alleen positieve geluiden gehoord of is ook ruimte voor opbouwende kritiek?

Alle partijen die geregeld een rol spelen in de sociale zekerheidszaken waren aanwezig zoals: vertegenwoordigers van het UWV, de grote gemeenten, rechtsbijstandsverzekeraars en vanuit de sociale advocatuur. Er was een prettige sfeer waarin iedereen zich vrij voelde om zijn of haar mening te geven.

De CRvB zat niet aan tafel en luisterde alleen mee. Hierdoor werd open en eerlijk gesproken over verschillende onderwerpen. Zo hebben we het bijvoorbeeld gehad over de voordelen en nadelen van een uitspraak direct na afloop van een zitting. Dat lijkt vanuit het UWV en de gemeenten een goede aanpak, maar ik kijk daar toch anders naar. Zeker als het een negatieve uitspraak is voor de cliënt. Dat kan namelijk veel impact hebben, waarbij de emoties soms hoog op kunnen lopen. Verder moet je je ook realiseren dat een rechtszaak of hoger beroep bijna altijd spanning en stress oplevert voor cliënten. Het gaat vaak om kwetsbare mensen die al jaren verward zijn in een procedure en die na de uitspraak ook nog naar huis moeten reizen. Mijn ervaring is dat enige tijd tussen de zitting en de uitspraak de scherpe kantjes er wel wat afhaalt.

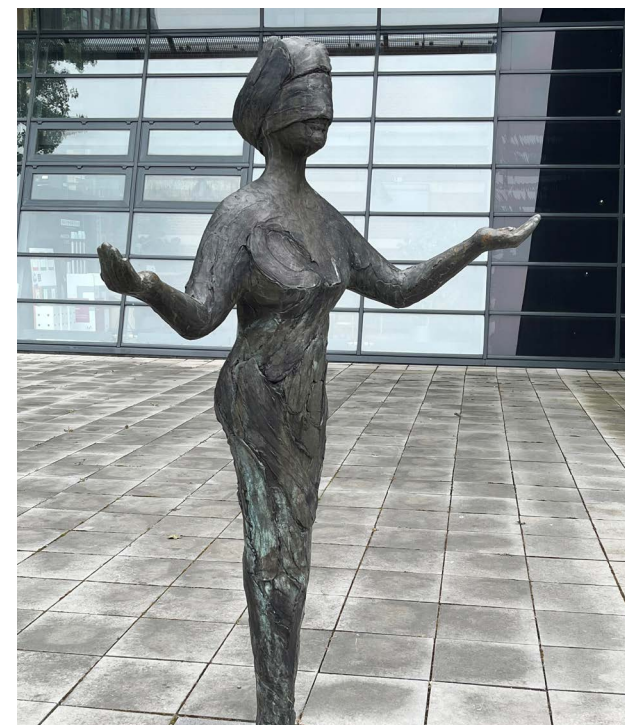
Ik heb de indruk dat er tijdens de bijeenkomst goed geluisterd is en dat er ook daadwerkelijk iets is gedaan met de opbouwende kritiek en de ideeën die door de deelnemers zijn aangedragen. Tot slot doet het mij goed dat er steeds meer aandacht komt voor de menselijke maat, iets waar vanuit de sociale advocatuur al langer voor is gepleit. Wat mij betreft draait het namelijk altijd nog om mensen en niet om dossiers.”

Erik Wolter

Sociaal advocaat, deelnemer spiegelbijeenkomst

KLANKBORDGROEP

Drie keer per jaar komt de Klankbordgroep van de CRvB, bestaande uit deskundigen uit de samenleving, bij elkaar. Deze Klankbordgroep adviseert het bestuur van de CRvB op onderwerpen zoals innovatie en technologie, sociale media, verandermanagement, externe oriëntatie, maatschappelijk effectieve rechtspraak en meer. Dit is één van de manieren voor het bestuur om externe feedback op te halen en daar zijn voordeel mee te doen. Op 31 december 2023 bestond de klankbordgroep uit de volgende leden: Ton Hol, Stoffel Heijman, Paul Schnabel, Lisa Ansems en Nick Kiran.

Afscheid van de Klankbordgroep CRvB

Als je, zoals ik, geen jurist bent, heb je meestal maar een vage notie van wat rechtspraak inhoudt, laat staan hoe het georganiseerd is. Je denkt dan meestal vooral aan het strafrecht en ver daarboven aan de Hoge Raad. In mijn vroegere werk als adviseur in de gezondheidszorg, later van het kabinet en nog veel later als lid van de Eerste Kamer raakte ik betrokken bij het ontwerp, de aanvaarding en uitvoering van veel wetten. Het ging dan altijd om de inhoud en het doel van een wet en niet om de rol van de rechter op de verschillende niveaus van rechtspraak.

Ik moet dus bekennen dat het voor mij een verrassing was om te ontdekken dat er niet één Hoge Raad is, maar dat er zelfs vier van zijn. Het blijft natuurlijk ook wat raar om een in Den Haag statig gehuisveste Hoge Raad te hebben, een paar honderd meter verderop een onzichtbare Afdeling Bestuursrecht-spraak van de Raad van State en boven de Utrechtse Baan een College van Beroep voor het bedrijfsleven, terwijl de Centrale Raad van Beroep dan weer in Utrecht huist.

Mijn kennismaking met Takvor Avedissian was in 2018, toen hij aantrad als president van de CRvB. Met Ton Hol als voorzitter richtte hij een Klankbordgroep op als een soort informele Raad van Advies. Ik werd daar lid van en struikelde al meteen over de enorme achterstand in de behandeling van zaken. Technisch gezien kun je dat werkvoorraad noemen, maar in veel gevallen gaat het wel om geschillen over het inkomen van mensen die het meestal toch al niet breed hebben. Die willen uiteraard graag snel weten waar ze aan toe zijn. De achterstand is inmiddels voor een belangrijk deel ingelopen. Als Klankbordgroep hebben we er destijds voor gepleit actief jonge juristen te werven op de universiteiten en ook wetenschappelijk meer aan de weg te timmeren. Dat is ook met succes gebeurd.

Voor het bestuur van de CRvB biedt de Klankbordgroep een paar keer per jaar de gelegenheid met mensen van buiten in gesprek te gaan over de eigen plannen en problemen, suggesties uit te lokken over de aanpak daarvan en te discussiëren over de maatschappelijke en politieke beeldvorming. Het was boeiend en interessant, hopelijk ook vruchtbaar voor de CRvB zelf, deel uit te hebben gemaakt van de Klankbordgroep. Ik heb afscheid genomen, maar ben blij met meer kennis van het werk van de CRvB en van de organisatie van het Nederlandse rechtsbestel.

Paul Schnabel

socioloog, universiteitshoogleraar em. UU, oud-directeur Sociaal en Cultureel Planbureau, voormalig lid Eerste Kamer

SIGNALERING

De CRvB volgt nauwlettend vervolgstappen naar aanleiding van onder meer onderzoeksrapporten zoals het rapport 'Hardvochtige effecten van wetgeving' en 'Aandacht voor vertrouwen binnen de Participatiewet'. Officiële stukken, publicaties en rechtspraak die de menselijke maat betreffen worden door het Wetenschappelijk Bureau van de CRvB verzameld en nader bekeken.

SAMENWERKING MET ANDERE HOOGSTE COLLEGES EN GERECHTEN

De goede samenwerking met de andere hoogste bestuursrechterlijke colleges, de andere gerechten en de Raad voor de rechtspraak is in 2023 voortgezet.

Commissie rechtseenheid bestuursrecht

Vanuit meerdere invalshoeken wordt samengewerkt met de andere bestuursrechterlijke colleges. Een voorbeeld daarvan is de Commissie rechtseenheid bestuursrecht. Deze commissie bestaat uit leden uit de vier hoogste bestuursrechterlijke colleges (de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Centrale Raad van Beroep, het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de Hoge Raad). In 2023 heeft de commissie zich gebogen over verschillende bestuursrechtelijke onderwerpen, zoals over de mogelijkheden om de tussenuitspraak in te zetten om partijen te laten reageren

op stukken of bewijs te laten leveren. Ook hebben de vier hoogste bestuursrechters van gedachten gewisseld over onder meer de verschoonbare termijnoverschrijding, het verstrekken van gegevens in de bezwaarfase en de toetsing van buitenwettelijk begunstigend beleid.

Meer informatie

In 2023 is de commissie zeven keer bij elkaar gekomen. In het [jaaroverzicht 2023](#) zijn alle onderwerpen te vinden waarover de commissie dat jaar heeft gesproken, met bij een aantal daarvan uitspraken die daarop betrekking hebben.

SAMENWERKING INTERNATIONAAL

Ook internationaal zijn er in de loop van het jaar diverse contacten geweest, bijvoorbeeld via (buitenlandse) stages voor raadsheren in opleiding en werkbezoeken. De president van de CRvB bezocht op 27 januari 2023 Straatsburg in verband met de opening van het gerechtelijk jaar van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Thema van deze dag was: de toegevoegde waarde van de nationale en EHRM-rechtspraak voor een goede werking van de democratische rechtsstaat.

Bezoek buitenlandse rechters

De European Judicial Training Network organiseert sinds 2000 internationale uitwisselingen van rechters. De bedoeling is om kennis te nemen van andere rechtsstelsels, het bevorderen van kennis

van het Europese recht en het versterken van het wederzijds vertrouwen in elkaars rechtspraak. In november 2023 brachten vijf bestuursrechters uit Spanje, Italië, Oostenrijk, Bulgarije en Roemenië een driedaags bezoek aan de CRvB.

VISITATIECOMMISSIE RECHTSPRAAK 2022-2023

Eens in de vier jaar onderzoekt een visitatiecommissie – bestaande uit externe en interne leden – hoe het met de kwaliteitszorg van de Rechtspraak in Nederland is gesteld. Deze keer zijn de professionele standaarden, ontwikkeld voor en door rechters, onder de loep genomen. Tijdens dit onderzoek stonden twee vragen centraal:

- Hoe draag je vanuit je specifieke functie of rol in de organisatie bij aan het leveren en organiseren van kwalitatief goede rechtspraak?
- Hoe kunnen de professionele standaarden daar als instrument aan bijdragen, nu en in de toekomst?

De commissie sprak onder andere met rechters, gerechtsjuristen, opleiders en 'kwaliteitscoördinatoren', bestuurders, leidinggevendenden, medewerkers van de afdeling bedrijfsvoering en de administratie en met de Ondernemingsraad.

Terugkoppeling aan de CRvB

De commissie was onder de indruk van de grote toewijding en de maatschappelijke betrokkenheid van de medewerkers die zij bij de CRvB heeft

gesproken. Verder signaleerde de commissie dat er veel aandacht is voor kwaliteit op allerlei niveaus. Veel energie wordt bijvoorbeeld gestoken in innovatieve werkwijzen om rechtspraak toegankelijker te maken en problemen van mensen met een juridisch conflict duurzaam op te lossen. Ook wordt veel gedaan om rechtszaken begrijpelijker te maken en sneller af te handelen.

UIT HET VISITATIERAPPORT VAN DE RECHTSPRAAK 2022-2023

De Rechtspraak heeft de afgelopen jaren grote ontwikkelingen doorgemaakt en het lukt rechters en ondersteunende medewerkers om, ondanks toenemende druk, kwalitatief goed werk te leveren in rechtszaken. Wel is het van belang dat de Rechtspraak een helder, eenduidig beeld vormt van wat precies onder kwaliteit wordt verstaan. Dat maakt het ook voor de samenleving duidelijker waarom bepaalde prioriteiten worden gesteld als er bijvoorbeeld meer zaken binnenkomen dan afgehandeld kunnen worden.

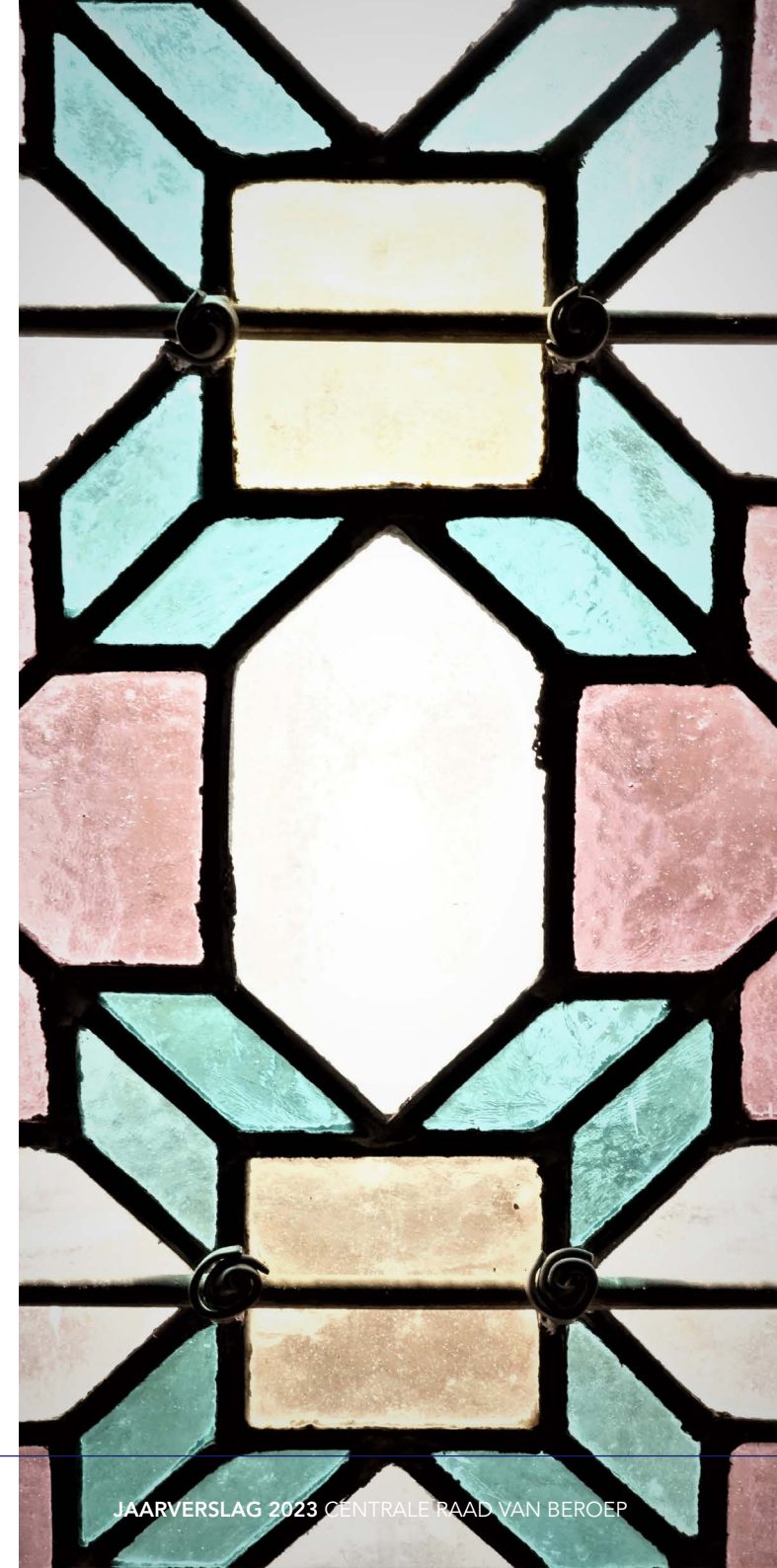
PARLEMENTAIRE ENQUÊTECOMMISSIE FRAUDEBELEID EN DIENSTVERLENING

De [parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening](#) is in 2022 in het leven geroepen om onderzoek te doen naar de dienstverlening, handhaving en fraudebestrijding bij overheidsdiensten. De directe aanleiding was de toeslagenaffaire, maar de commissie ging met haar onderzoek ook verder terug in de tijd. In 2023 heeft de commissie een reeks gesprekken gevoerd.

Op vrijdag 22 september ontving de commissie Herman Rottier, senior-raadsheer bij de CRvB.

Wat is een parlementaire enquête?

Een parlementaire enquête is het zwaarste middel dat de Tweede Kamer kan gebruiken om de waarheid boven water te krijgen. Het is in het verleden bijvoorbeeld gebruikt om meer duidelijkheid te krijgen over de Bijlmerramp en de gaswinning in Groningen. De commissie kan iedereen oproepen te getuigen. Nederlandse burgers zijn verplicht te verschijnen en worden onder ede verhoord. Het is dus een zwaarder middel dan een parlementair onderzoek, zoals het onderzoek door de commissie Van Dam naar de toeslagenaffaire, waarbij mensen niet verplicht zijn te verschijnen en ook niet onder ede staan.

Enquête

“Op 22 september 2023 werd ik in het openbaar gehoord door de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening. Dat het parlement een rechter wilde horen was geen unicum, maar het is wel bijzonder. We hebben immers beide onze staatsrechtelijke positie én de rechter spreekt door zijn oordelen. Daar moet het publiek en dus ook het parlement het mee doen. Met die gedachten in het achterhoofd en respect voor elkaars positie, die ook nog eens aan het begin van het verhoor werd bevestigd, werd het een leerzame ochtend. De onderwerpen die de Commissie aan de orde wilde stellen waren vooraf al bekend gemaakt. De vraagstelling gaf er blijk van dat veel voorbereidend werk was gedaan. Maar soms was het ook wel bijzonder om vragen te krijgen over rechtsbeginselen, fundamentele rechten en kwaliteit van regelgeving van het orgaan dat die regels maakt. Maar ik was ook goed voorbereid, de sfeer was goed en er werd goed geluisterd.

Sommige vragen lieten zich ook niet ‘even’ uitleggen. Artikel 4:6, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bijvoorbeeld. Dit artikel is nogal ingewikkeld en heeft vanaf de invoering van de Awb tot discussies geleid. Pas in 2016 leidde dat tot een soort gedeelde standaard en met de literatuur hierover kan

makkelijk een boekenkast worden gevuld. Probeer dan maar eens in een paar minuten uit te leggen wat de betekenis is van zo’n artikel.

De conclusie van de Commissie was daarom enigszins teleurstellend. De CRvB kreeg wel lof toegezwaaid over de rechtspraak in de boetezaken, maar er werd ook een zeer kritische opmerking gemaakt over onze rechtspraak over de herziening en terugvordering van uitkeringen. Daarover had de commissie geen vragen gesteld.”

Herman Rottier
Senior raadsheer

GOED, BEGRIJPELIJK EN TOEGANKELIJK

De CRvB heeft goede, begrijpelijke en toegankelijke rechtspraak hoog in het vaandel staan. Dat wil de CRvB onder andere bereiken met de publicatie van uitspraken, de persrol voor journalisten en de podcast 'Uitspraak Centraal'. Daarnaast zijn er verschillende projecten die zijn gericht op begrijpelijke taal en goede toegankelijkheid. Bijvoorbeeld 'begrijpelijk schrijven' waarmee we onze uitspraken makkelijker leesbaar willen maken. Een ander voorbeeld is het project Digitale Toegang met als doel eenvoudige digitale toegang voor rechtzoekenden en procesgemachtigden (bijvoorbeeld advocaten).

PUBLICATIE UITSPRAKEN

De CRvB publiceert in principe alle uitspraken op www.rechtspraak.nl. Bij uitspraken die mogelijk extra impact hadden, publiceerde de CRvB op de dag van de uitspraak ook een pers- of nieuwsbericht op rechtspraak.nl.

PERS(ROL)

De CRvB kent een (digitale) persrol. De persrol maakt deel uit van de landelijke persrichtlijn van de Rechtspraak en wordt via de landelijke digitale bestandenpostbus gepubliceerd. Deze is toegankelijk voor geaccrediteerde leden van de pers. Op basis van de informatie op de persrol kunnen journalisten zelf bepalen of zij een zitting willen bijwonen.

PERSRAADSHEREN

De persraadsheren bij de CRvB zorgen ervoor dat belangrijke uitspraken helder worden gecommuniceerd naar de media. Dat doen zij samen met de communicatieadviseurs.

Uitspraak raakt veel mensen

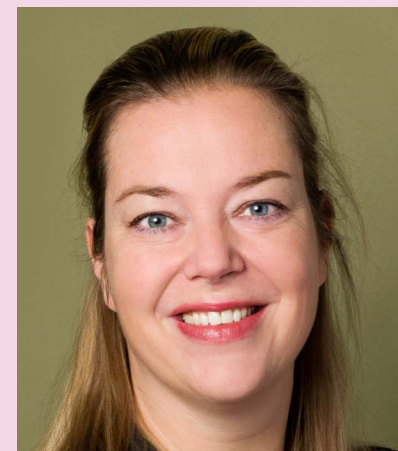
“De CRvB doet regelmatig uitspraken die niet alleen belangrijk zijn voor de partijen in die concrete zaak, maar die ook van betekenis (kunnen) zijn voor veel anderen. Omdat het in zaken bij de CRvB gaat over sociale zekerheid en bestaanszekerheid is de maatschappelijke relevantie vaak groot. Zo'n uitspraak raakt veel mensen en kan gevolgen hebben voor de manier waarop uitkeringsinstanties, zoals het UWV, of gemeenten hun werk doen.

Daarom vindt de CRvB het van belang dat deze uitspraken via de media onder de aandacht worden gebracht. En ook dat goed wordt uitgelegd wat de CRvB nu precies heeft overwogen, voor wie dat belangrijk is en wat dat kan betekenen. Dat doen de persraadsheren; wij

zorgen voor persberichten bij belangrijke zaken en staan bij vragen daarover de pers te woord.

Dat is soms nog een hele klus omdat de regelgeving op het gebied van de sociale zekerheid nogal ingewikkeld en juridisch-technisch is. Maar wij rusten niet voordat wij in voor buitenstaanders begrijpelijke taal duidelijk hebben gemaakt wat de CRvB heeft geoordeeld en waarom en voor wie dat zo belangrijk is. De CRvB is geen eiland, maar staat midden in de samenleving en wil actief laten weten wat ons betekenisvolle werk concreet voor mensen betekent.”

Karen Jacobs, Robert van der Velde
en Carine Marsé
Persraadsheren

PODCAST 'UITSPRAAK CENTRAAL'

In 2023 zijn verschillende afleveringen gemaakt van de podcast 'Uitspraak Centraal'. In [aflevering 12](#) stond niet een 'uitspraak' centraal, maar vertelden vijf medewerkers over het werk dat zij doen, waarom zij bij de CRvB werken en waarom zij de rechtspraak van de CRvB belangrijk vinden voor de samenleving. Deze special werd gemaakt ter gelegenheid van het 120-jarig bestaan van de CRvB.

BEGRIJPELIJK SCHRIJVEN

Het schrijven van uitspraken valt onder de dagelijkse werkzaamheden van de CRvB. Het is belangrijk dat de raadsheer uitspraak doet in heldere taal, op een manier die past bij de zaak. Het is belangrijk en zinvol om bij iedere uitspraak de vraag te stellen voor wie de CRvB schrijft. Dat is niet per se een uniforme doelgroep. Het kan verschil maken of een juridisch niet bijzondere uitspraak wordt geschreven voor een burger zonder rechtshulpverlener, of een uitspraak over een juridisch onderwerp met een breed uitstralingseffect, van belang voor de samenleving, de rechtspraak en de rechtswetenschap.

In 2023 heeft de projectgroep 'begrijpelijk schrijven' een aantal standaarddocumenten met voorbeelden en richtlijnen ontworpen.

DIGITALISERING

Ook op het gebied van digitalisering zijn in 2023 de nodige stappen gezet. Bijvoorbeeld als het gaat om het digitaal maken van dossiers en het project Digitale Toegang.

Digitale dossiers

Met het Digitaal Werkdossier (DWD) kunnen medewerkers samen dossiers digitaal voorbereiden, bestuderen en behandelen op zitting.

In februari 2023 is gestart met het stap voor stap invoeren van het DWD voor gescande dossiers in de werkstroom AVI (Ambtenaren, (sociale) Voorzieningen, Internationale Kamer). In het laatste kwartaal van 2023 is het werken met DWD ook in de werkstroom Bijstand van start gegaan. De werkstroom Sociale Verzekeringen begint in het voorjaar van 2024 met het werken met DWD.

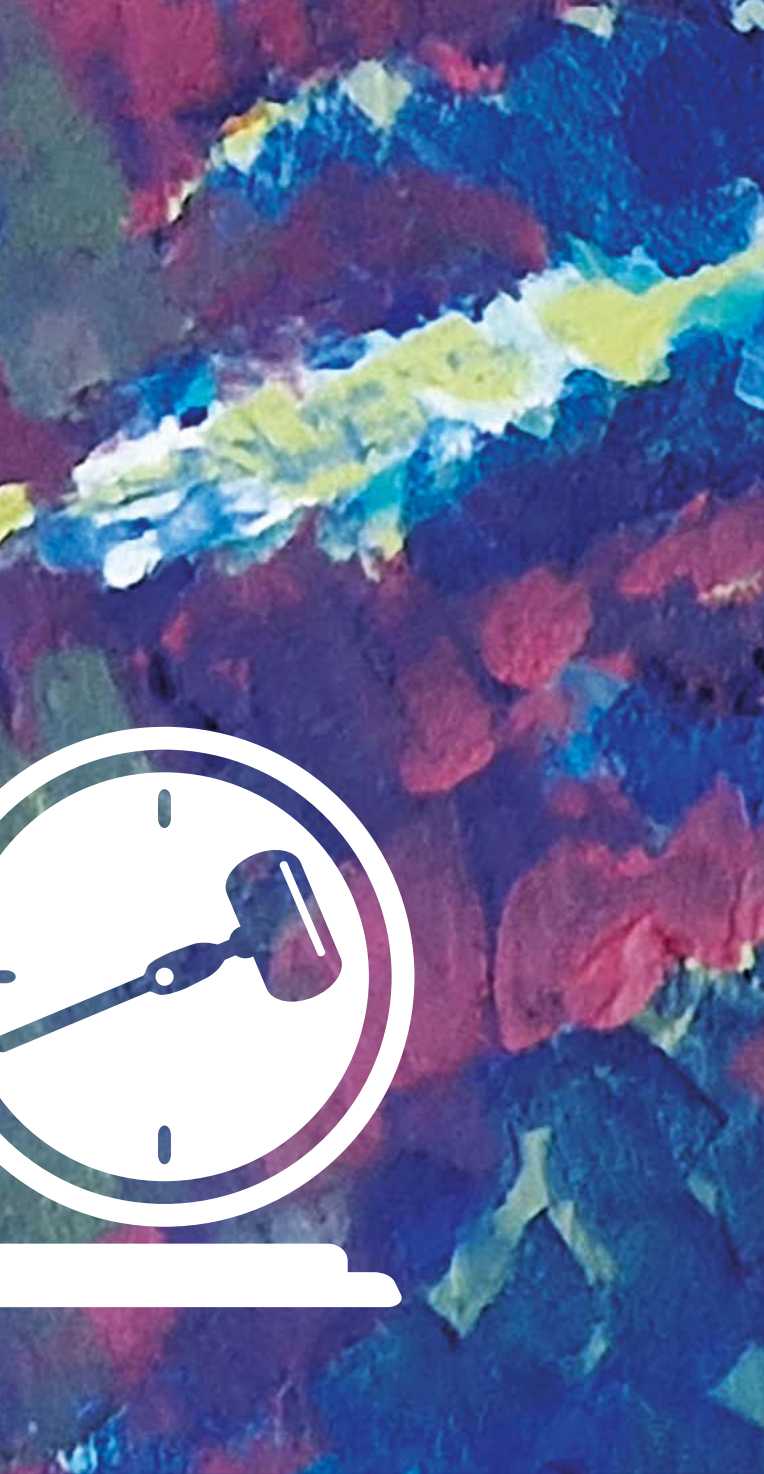
Zolang het DWD nog niet in alle werkstromen volledig is ingevoerd werkt de CRvB daarnaast nog gedeeltelijk met fysieke dossiers en met gescande dossiers. Het werken met digitale dossiers zal echter ook in 2024 steeds meer het werken met fysieke dossiers vervangen. Voor het gebruik van DWD is het nu nog nodig om papieren dossiers in te scannen. Bij scannen naar DWD blijven de fysieke dossiers leidend. Het scannen van dossiers naar DWD is een tijdelijke oplossing, bedoeld om veilig digitaal werken mogelijk te maken en ervaring op te doen met

DWD, totdat de dossiers bij alle zaakstromen digitaal binnenkomen via het project Digitale Toegang.

Project Digitale Toegang

Eind 2023 zijn de voorbereidingen voor het project Digitale Toegang van start gegaan. Het hoofddoel van dit project is eenvoudige digitale toegang realiseren voor rechtzoekenden en procesgemachtigden (externen). Hierdoor wordt het op termijn mogelijk om zaken digitaal in te dienen, digitaal stukken uit te wisselen met de CRvB en digitaal de dossiers in te zien. Voor externen wordt dit mogelijk via het webportaal Mijn Rechtspraak. Het digitaal aanleveren van dossierstukken kan via de veilige e-mailoplossing ZIVVER.

TIJDIGE RECHTSPRAAK

De rechtspraak van de CRvB heeft vaak veel impact op het leven van mensen. De CRvB streeft daarom naar tijdige en voorspelbare rechtspraak. Initiatieven op dit vlak zijn onder andere vroege regie en Cascade.

WERKVOORRADEN

In 2018 is de CRvB gestart met het wegwerken van werkvoorraden, het vernieuwen en optimaliseren van werkprocessen en het verkorten van doorlooptijden. De werkvoorraad is sinds 2018 afgenomen en eind december 2023 was 56% van de werkvoorraad gelijk aan of jonger dan één jaar.

MENSGERICHT EN MAATWERK

Onze raadsheren en juridisch ondersteuners zoeken naar mogelijkheden om ook (onderliggende) conflicten te onderkennen en daarmee rekening te houden bij de oplossing van geschillen. De insteek is het vinden van oplossingen die duurzaam zijn en waarmee mensen verder kunnen komen; dit betekent meer maatwerk. De laatste jaren heeft de CRvB daarom ingezet op zaakgericht werken en (vroeg) regie.

Vroege regie

Via de werkwijze vroege regie worden zaken vroeg, dus lang voor een eventuele zitting bekeken. Een goed behandelplan, bespreking binnen het behandelteam van juridische ondersteuner en raadsheer en een passende regie-ingreep helpen de zaak en de partijen. Tijdige en gerichte voorlichting over het geschil en vraagstelling aan partijen kan bijvoorbeeld leiden tot een intrekking van het hoger beroep of het besluit. Het kan ook leiden tot een effectievere behandeling van het geschil op de zitting, waardoor bijvoorbeeld een mondelinge uitspraak

mogelijk is. Een mogelijk ander alternatief is een schriftelijke uitspraak zonder zitting. Medewerkers van de CRvB ervaren daarnaast constructief procesgedrag van partijen, een coulante houding van bestuursorganen waarin 'mogen' niet meer 'moeten' is en er meer ruimte is voor toepassing van de menselijke maat. Vroege regie wordt daarom in zaken waar dat mogelijk is omarmd. Vanaf eind 2023 wordt via het project Cascade onderzocht of nog eerder in de voorfase, via een soort triagesysteem, kan worden bevorderd dat zaken sneller en efficiënter de meeste optimale behandelwijze op maat kunnen krijgen.

ORGANISATIE – AANDACHT VOOR MEDEWERKERS

De CRvB wordt geleid door een bestuur, bestaande uit de president (voorzitter), een rechterlijk bestuurslid en een niet-rechterlijk bestuurslid. Het bestuur wordt ondersteund door een aantal adviseurs. Eind 2023 werd bekend dat de huidige president, Takvor Avedissian, werd herbenoemd. Zijn nieuwe - en laatste - bestuursperiode is ingegaan op 1 februari 2024 en geldt voor de wettelijke maximale termijn van drie jaar.

Naast het bestuur bestaat de CRvB uit drie werkstromen – AVI (Ambtenaren, Sociale voorzieningen en Internationale Kamer), Bijstand en Sociale verzekeringen – de administratie (griffie) en twee ondersteunende bureaus: het Bureau ondersteuning bedrijfsvoering en het Wetenschappelijk Bureau.

LOOPBAAN EN ONTWIKKELING

De CRvB investeert in zijn medewerkers en in de organisatie, zo ook in 2023.

In het Opleidingshuis van de CRvB kan een startend jurist zich ontwikkelen tot gerechtsauditeur. Dit opleidingstraject staat open voor talentvolle, pas afgestudeerde juristen.

DIVERSITEIT EN INCLUSIE

De Raad wil een open en betrokken organisatie zijn, waar medewerkers de ruimte voelen om zichzelf te kunnen zijn en de organisatie verbinding heeft met de samenleving. Een organisatie heeft talent nodig. Ook diversiteit geeft een organisatie kracht. Een prettige werksfeer bevordert de samenwerking en maakt een organisatie aantrekkelijk om voor te werken. De CRvB zet zich daarom in voor diversiteit en inclusie.

In de week rondom *Diversity Day* zijn verschillende activiteiten georganiseerd rond het thema diversiteit en inclusie. Zo heeft Rachid Berragiy, die heeft bijgedragen aan de beleidsontwikkeling op het thema diversiteit binnen de Politie, zijn visie gegeven op het werken aan een inclusieve organisatie en gaf hij concrete voorbeelden, zoals: taal en taligheid, EQ, hoe we in ons systeem soms onbewust voor uitsluiting zorgen en hoe we kwaliteit zien.

In dezelfde week verzorgde schrijver/spreker/trainer Jantien van Driel van de Copyschool een webinar over inclusieve communicatie. Want het buitensluiten van mensen gebeurt vaak onbewust en onbewuste vooroordelen zitten ook verborgen in taal. Verder werden de medewerkers met prikkelende stellingen uitgedaagd om met elkaar in gesprek te gaan over het onderwerp.

Klankbordgroep Diversiteit en Inclusie

Het spreekt voor zich dat diversiteit en inclusie niet beperkt blijven tot die ene dag of week. De CRvB vindt het belangrijk om hierover intern in gesprek te blijven. Om dit te stimuleren is een klankbordgroep Diversiteit en Inclusie in het leven geroepen. Deze klankbordgroep kan het bestuur adviseren en voorstellen doen om activiteiten rond dit thema te organiseren.

ACHTER DE SCHERMEN BIJ...

Veel mensen denken bij een rechtbank, gerechtshof of bij de CRvB wellicht vooral aan rechters/raadsheeren. Maar er zijn veel meer mensen betrokken bij de voorbereiding of behandeling van een rechtszaak. Daarom een kijkje achter de schermen bij de administratie.

De administratie: een belangrijke spil in het web

Als we het hebben over de administratie dan spreken we over uiteenlopende werkzaamheden, een hoge maar fluctuerende werkdruk en flexibiliteit in de breedste zin van het woord. Maar wat doen zij in de praktijk nou eigenlijk?

“Vanaf het moment dat er een zaak bij de CRvB aanhangig wordt gemaakt is het de administratie die als eerste in actie komt. De administratieve medewerkers schrijven de zaak in en zorgen al in de beginstadias voor de completering van het dossier. Het werken op de administratie is veelzijdig en zowel flexibel als gestandaardiseerd en geautomatiseerd.

Werkzaamheden als het daadwerkelijk inschrijven van een (nieuwe) procedure, het verwerken van correspondentie, tot en met het verzenden van de einduitspraak behoren tot de orde van de dag. De administratie draagt bijvoorbeeld ook zorg voor de verzending van de uitnodigingen voor de behandeling ter zitting en bewaakt hieromtrent, ten dele, de wettelijk gestelde termijn(en). Verder is de administratie de sleutel in het communiceren met procespartijen. In beginsel verloopt vrijwel alle communicatie en correspondentie via de administratie. Een belletje, een briefje, een mailtje; zij doen het allemaal! Op deze wijze blijven zij van A tot en met Z betrokken bij elk dossier.

Daarbij komt natuurlijk dat de CRvB tegenwoordig niet alleen fysieke dossiers voorbij ziet komen maar ook steeds meer digitale dossiers. Het fysieke dossier is echter nog steeds leidend, wat betekent dat er dus meerdere dossiers,

op meerdere manieren ‘aangevuld’ moeten blijven worden. Op relatief korte termijn wordt steeds meer een vertaalslag van fysiek naar digitaal gemaakt.

Recapitulerend: de administratie draagt zorg voor, en draagt bij aan het afleveren van een kwalitatief goed en mooi begin- en eindproduct waar wij als CRvB met z’n allen voor kunnen staan, en allen eigenaarschap voor tonen. Bovendien doen de mensen van de administratie vanzelfsprekend hun uiterste best om actief bij te dragen aan het primaire en secundaire proces en deze naar het niveau ‘optima forma’ te tillen.”

Dave van der Boom
Teamleider Administratie

UITSPRAKEN

In 2023 heeft de CRvB 4.380 uitspraken gedaan. In dit hoofdstuk staat een overzicht van de meest opvallende zaken waarin de CRvB een uitspraak heeft gedaan. Enkele keren per jaar betreft dat een uitspraak waarin de voorliggende besluitvorming is gebaseerd op regelgeving die in meer of mindere mate als knellend wordt ervaren, niet alleen door de rechtzoekende maar vaak ook door het bestuursorgaan dat die regelgeving uitvoert. Ook in 2023 zijn in uitspraken knelpunten gesignaleerd. Voorbeelden van uitspraken waarin knellende regelgeving aan de orde was zijn aan het eind van deze rubriek opgenomen. Het gaat dan om zaken waarin de uitkomst van de besluitvorming onevenredig werd geacht. Soms, zoals in de uitspraak over de berekening van het dagloon, moet een bepaalde regeling zelfs (gedeeltelijk) buiten toepassing worden gelaten.

Nieuwe start na Oostenrijkse schuldsanering voor Nederlandse oud-student met studieschuld

Een in Wenen wonende Nederlandse oud-student heeft een studieschuld bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Tijdens de periode dat hij zijn studieschuld moet aflossen doorloopt hij een Oostenrijks schuldsaneringstraject. Hij stelt dat door het schuldsaneringstraject ook zijn Nederlandse studieschuld is geschrapt en vraagt DUO om een herberekening van zijn studieschuld en de aflossing daarvan. DUO wijst zijn verzoek af en de rechtbank geeft DUO gelijk. Maar de CRvB oordeelt in zijn uitspraak van 10 januari 2023 dat DUO een nieuw maandbedrag moet vaststellen en daarbij rekening moet houden met de Nederlandse faillissementswetgeving. Daardoor valt de studieschuld van de oud-student een stuk lager uit. De oud-student wordt niet tekortgedaan als DUO doet alsof de oud-student een Nederlands in plaats van een Oostenrijks schuldsaneringstraject heeft doorlopen. Daarmee wordt een flink deel van de betalingsachterstand gecorrigeerd, waardoor de studieschuld van de oud-student een stuk lager uitvalt. Hoewel de schuld niet volledig wordt kwijtgescholden en de oud-student niet met een schone lei begint, krijgt hij wel een nieuwe start.

[ECLI:NL:CRVB:2023:31](#)

Uitzondering op gelijkstelling van ongehuwd samenwonenden met gehuwden discriminatoir

Nadat appellant en X uit elkaar waren gegaan, ieder een eigen woning hadden en bijstand naar de norm van een alleenstaande ontvingen, is X aan appellant op grond van een zorgovereenkomst hulp bij het huishouden, individuele begeleiding en persoonlijke verzorging gaan verlenen. X ontving daarvoor een maandelijkse vergoeding uit het persoonsgebonden budget (pgb) van appellant. De bijstand van X is ingetrokken wegens het niet melden van deze vergoeding en dat hij een gezamenlijke huishouding met appellant voerde. De gemeente verhaalt de van X teruggevorderde bijstand ook op appellant. Hoewel appellant en X in de betreffende periode een gezamenlijke huishouding voerden, deed appellant een beroep op de uitzondering van het bestaan van een zorgbehoefte. De wettelijke uitzondering was echter beperkt tot bloedverwanten in de tweede graad. De CRvB laat in zijn uitspraak van 24 januari 2023, nu de wetgever in gebreke was gebleven in te grijpen, de beperking van de uitzondering tot bloedverwanten buiten toepassing omdat sprake is van een ongerechtvaardigd onderscheid in behandeling van gelijke gevallen.

[ECLI:NL:CRVB:2023:218](#)

UWV mocht voorschot arbeidsongeschiktheidsuitkering niet verhalen op schoonmaakbedrijf

Op 8 maart 2023 deed de CRvB uitspraak in de zaak van een schoonmaakbedrijf dat voor de Wet WIA een zogenaamde eigenrisicodrager was. Dit betekent dat bij ziekte van een werknemer het bedrijf zelf de arbeidsongeschiktheidsuitkering (de WIA-uitkering) betaalt. Het aanvragen van een uitkering gaat wel via het UWV. Het UWV beoordeelt het recht op uitkering, betaalt de WIA-uitkering aan de werknemer en brengt vervolgens maandelijks de kosten in rekening bij de werkgever. Zestien (ex-)werknemers van het schoonmaakbedrijf vroegen een WIA-uitkering aan bij het UWV. In afwachting van de WIA-keuringen keerde het UWV voorschotten uit aan deze (ex-)werknemers. De voorschotten behoorden volgens het UWV tot het eigen risico van het schoonmaakbedrijf en werden daarom bij het bedrijf in rekening gebracht. Tegen dit besluit ging het bedrijf in beroep. Volgens de CRvB volgt uit de WIA, zoals die luidde tot 1 januari 2022, niet dat voorschotten op een WIA-uitkering vallen onder het eigen risico van de eigenrisicodrager en bij de eigenrisicodrager in rekening gebracht kunnen worden. Sinds 1 januari 2022 is overigens in de Wet WIA een bepaling opgenomen die gaat over het in rekening brengen van voorschotten bij eigenrisicodragers.

[ECLI:NL:CRVB:2023:316](https://ecli.nl:CRVB:2023:316)

Pgb-dienstverleners die minder dan vier dagen per week werken mogen niet uitgesloten worden van WW

De uitspraak die de CRvB deed op 30 maart 2023 heeft grote gevolgen voor de tienduizenden pgb-zorgverleners die tot op dat moment geen sociaal vangnet hadden. Zij kunnen sinds de uitspraak wel aanspraak maken op een WW-uitkering en andere socialezekerheidsregelingen. Om voor een WW-uitkering in aanmerking te komen moet iemand verzekerd zijn voor de WW. Een persoonlijk dienstverlener die minder dan 4 dagen per week in dienstbetrekking van een particulier werkt, is niet verzekerd voor de WW. Als een particulier een persoonlijk dienstverlener minder dan 4 dagen in de week laat helpen met de zorg of in het huishouden, hoeft de opdrachtgever (onder andere) geen loonbelasting en premies werknemersverzekeringen af te dragen. Hierdoor is het voor de opdrachtgever minder ingewikkeld en minder duur om iemand in te huren. De CRvB oordeelt dat deze regel niet geldt voor de dienstverlener die vanuit een persoonsgebonden budget wordt betaald. Uit statistische gegevens blijkt namelijk dat verhoudingsgewijs veel meer vrouwen dan mannen door de uitzonderingsbepaling worden benadeeld. Voor dit indirecte onderscheid naar geslacht bestaat volgens de CRvB geen objectieve rechtvaardiging en dus heeft de betrokken pgb-dienstverlener recht op een WW-uitkering.

[ECLI:NL:CRVB:2023:481](https://ecli.nl:CRVB:2023:481)

Gemeente Maastricht kende terecht geen Tozo-uitkering toe aan ondernemers

Ondernemers die in Nederland hun bedrijf hebben gevestigd, maar zelf elders in de Europese Unie wonen, hebben geen recht op een zogeheten Tozo-uitkering voor de kosten van levensonderhoud. Dit oordeelde de Raad op 27 juni 2023. Het ging om in België en Duitsland wonende ondernemers die een Tozo-uitkering hadden aangevraagd bij de gemeente Maastricht. De gemeente Maastricht heeft deze aanvragen afgewezen omdat de ondernemers niet in Nederland wonen. Volgens de ondernemers had de gemeente de uitkering moeten toekennen op grond van het recht van de Europese Unie. De uitkering was onderdeel van het Nederlandse noodpakket om de gevolgen van de coronapandemie te dempen. De Tozo-uitkering is een inkomensondersteuning voor zelfstandige ondernemers om op minimumniveau in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Volgens de Raad kunnen ondernemers geen recht op de Tozo-uitkering ontleen aan de regels van de Europese Unie. De Tozo-uitkering is namelijk een sociale bijstandsuitkering en voor dit soort uitkeringen waren de ondernemers afhankelijk van de regels in hun woonland. De gemeente Maastricht hoefde dus geen Tozo-uitkering aan deze ondernemers te betalen.

[ECLI:NL:CRVB:2023:1100](#)

Agente mag niet ontslagen worden door onrechtmatig inzien gegevens privételefoon

Een agente was door de korpschef van politie ontslagen omdat zij de ambts-eed/beloofte had geschonden. Gebleken was dat de agente vertrouwelijke gegevens via Whatsapp had gedeeld met een journalist en daarnaast had zij een relatie met een collega niet gemeld bij haar leidinggevende. Nadat de agente toestemming had gegeven haar privé-telefoon in te zien in verband met een onderzoek naar ongewenst gedrag van haar leidinggevende, werden ook andere berichten bekeken op haar telefoon. De daaruit gebleken contacten met de journalist en de relatie met de collega was onrechtmatig verkregen bewijs. De CRvB oordeelde in een uitspraak van 13 juli 2023 dat het disciplinaire strafontslag daarom geen stand kon houden.

[ECLI:NL:CRVB:2023:1239](#)

Boetebesluit UWV is evident onredelijk; boete wordt verlaagd

Een grote kamer van de CRvB heeft in een uitspraak van 19 juli 2023 geoordeeld over de vraag hoe geoordeeld moet worden over een verzoek om terug te komen van een definitief geworden boetebesluit. Het UWV had betrokkene een bestuurlijke boete opgelegd van € 3.571,03 omdat hij inkomsten niet had doorgegeven. Het bezwaar van betrokkene was niet-ontvankelijk verklaard omdat hij te laat bezwaar had gemaakt. Daarna verzocht betrokkene het UWV om terug te komen van de boete vanwege zijn persoonlijke en sociale situatie en de uitzonderlijke belasting die de betaling van de boete meebrengt. In lijn met de conclusie van raadsheer advocaat-generaal Wattel (ECLI:NL:CRVB:2023:2623) stelt de CRvB dat ook voor boetebesluiten het 'evident-onredelijk criterium' geldt. Dit betekent dat vasthouden aan een definitief geworden boetebesluit dat onmiskenbaar onjuist is, evident onredelijk is. Om de onmiskenbare onjuistheid van een definitief geworden besluit te kunnen vaststellen moet een oppervlakkige inhoudelijke beoordeling of een summier onderzoek voldoende zijn. Daarbij kan onder meer een rol spelen dat het bestuursorgaan de onjuistheid van de eerdere besluitvorming uitdrukkelijk heeft erkend. Dit laatste was in deze zaak het geval waardoor het boetebesluit werd herzien.

[ECLI:NL:CRVB:2023:1363](https://www.eclinet.nl/crvb/2023/1363)

Nieuwe feiten en omstandigheden tijdens bezwaartermijn verplichten niet om bezwaar te maken

Een bijstandsgerechtigde met een schuldenproblematiek heeft als uitvoering van een minnelijke schuldenregeling op aanvraag bijzondere bijstand gekregen. Deze bijzondere bijstand bestaat uit een renteloos saneringskrediet. Betrokkene moet maandelijks een bedrag aflossen. Tegen de toekenning van het krediet is geen bezwaar gemaakt. Nog tijdens de bezwaartermijn volgt een bericht van de Belastingdienst/Toeslagen dat recht bestaat op een huurtoeslag. De bijstandsgerechtigde vraagt het toegekende saneringskrediet te verminderen. Dit wordt door de gemeente geweigerd omdat dit feit zich voordeed tijdens de bezwaarprocedure zodat betrokkene het niet zou mogen aanvoeren om het saneringskrediet te herzien. De CRvB besliste in een uitspraak van 1 augustus 2023 dat het niet uitmaakt dat het besluit van de Belastingdienst/Toeslagen is genomen tijdens de bezwaartermijn. Betrokkene was dus niet verplicht om bezwaar te maken tegen de hoogte van het toegekende saneringskrediet. Het besluit van de Belastingdienst/Toeslagen geldt als nieuw feit dat aangevoerd kan worden voor een herzieningsverzoek.

[ECLI:NL:CRVB:2023:1518](https://www.eclinet.nl/crvb/2023/1518)

Te vroeg ingediend bezwaar

De CRvB heeft in 2021 geoordeeld dat de bestuursrechter niet uit eigen beweging de tijdigheid van een bezwaarschrift beoordeelt. Maar hoe moet worden geoordeeld wanneer een bezwaarschrift niet te laat maar juist te vroeg is ingediend? De CRvB oordeelt in een uitspraak van 17 oktober 2023 dat het uitgangspunt dat de tijdigheid van een bezwaarschrift niet ambtshalve wordt beoordeeld in een daarop volgende procedure bij de rechter ook geldt als een bezwaarschrift is ingediend terwijl het besluit nog niet was genomen. Een te vroeg ingediend bezwaar mag door de bestuursrechter niet alsnog ambtshalve niet-ontvankelijk worden verklaard.

[ECLI:NL:CRVB:2023:1933](https://ecli.nl/crvb/2023/1933)

Geen schending inlichtingenplicht ook al is de melding gedaan aan de verkeerde consulent

Een bijstandsgerechtigde is verplicht om inlichtingen te verstrekken aan de gemeente over alle feiten en omstandigheden die van belang kunnen zijn voor zijn aanspraak op een bijstandsuitkering. In een aan de CRvB voorgelegde zaak was een bijstandsgerechtigde een boete opgelegd omdat hij de inlichtingenplicht zou hebben geschonden. Betrokkene werd verweten dat hij niet gemeld zou hebben dat hij als zelfstandige was gestart door een slagerij over te nemen. Volgens de gemeente had hij deze informatie moeten doorgeven aan de daarvoor bedoelde afdeling van de gemeente, de afdeling inkomen van de gemeenschappelijke regeling Stroomopwaarts. De CRvB stelde in zijn uitspraak van 10 oktober 2023 vast dat deze feiten waren gemeld aan de werkconsulent van de unit Ontwikkeling en Uitstroom binnen Stroomopwaarts en niet aan de inkomensconsulent van de afdeling inkomen van Stroomopwaarts. Daarover oordeelt de CRvB dat dit niet van belang is. Doorslaggevend is of de betrokken teams, onderafdelingen of functionarissen, behoren tot de afdeling van de gemeente die de Participatiewet uitvoert. Dat is hier onmiskenbaar het geval omdat Stroomopwaarts voor de gemeente de Participatiewet uitvoert en daarmee kan Stroomopwaarts worden beschouwd als een afdeling van de gemeente. De werkconsulent had de ontvangen informatie moeten doorgeven aan de inkomensconsulent. Omdat daarmee wel voldaan was aan inlichtingenplicht, was de gemeente niet bevoegd een boete op te leggen.

[ECLI:NL:CRVB:2023:1967](https://ecli.nl/crvb/2023/1967)

Geslaagd beroep op vertrouwensbeginsel bij vaststelling NOW-1 subsidie

Tijdens de Coronacrisis konden ondernemers een verzoek doen om een tegemoetkoming in de loonkosten op grond van de Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud van werkgelegenheid (NOW-1). Is een subsidie op grond van NOW-1 aangevraagd dan is het niet toegestaan personeel te ontslaan wegens bedrijfseconomische redenen. Omdat betrokkene een werknemer had ontslagen en de ontslagaanvraag niet tijdig had ingetrokken, was dat reden om de verleende subsidie op een lager bedrag vast te stellen. Gebleken was dat een medewerker van het UWV had gezegd dat als het loon over een maand volledig zou worden doorbetaald, het sluiten van een vaststellingsovereenkomst in het kader van het ontslag van de werknemer geen gevolg had voor de hoogte van de subsidie. De gewekte verwachtingen moesten volgens de CRvB in zijn uitspraak van 23 november 2023 worden nagekomen vanwege het financiële belang van betrokkene terwijl tegemoetkoming op grond van de NOW-1 een korte periode van drie maanden omvat en voor de minister relatief gering van omvang is.

[ECLI:NL:CRVB:2023:2203](#)

30 September	of which current	31 December restated	which current
3,650	596	3,647	
243	92	246	
(1,007)	(1,007)	(1,893)	
2,886			
(142)		(142)	
(32)		(32)	
(174)			

Toetsing aan het evenredigheidsbeginsel: gemeente mocht intrekking bijstand niet handhaven

De gemeente Rotterdam had de bijstandsuitkering ingetrokken omdat een inwoner van die gemeente niet binnen de gestelde termijn opgevraagde bankafschriften had verstrekt. De bankafschriften waren nodig voor de beoordeling van het recht op bijstand. De inwoner heeft bezwaar gemaakt tegen de intrekking van bijstand. In de bezwaarfase verstrekt zij alsnog de gevraagde bankafschriften. De gemeente heeft deze stukken niet beoordeeld, omdat de stukken na de gestelde termijn zijn ingeleverd. Het was vaste rechtspraak van de CRvB dat de gemeente bij een intrekking niet verplicht was om deze stukken in de bezwaarfase te beoordelen (maar dat mocht altijd wel). De CRvB oordeelt in de uitspraak van 25 april 2023 dat als een bijstandsgerechtigde in bezwaar alsnog de gevraagde stukken inlevert, de gemeente deze stukken toch bij de besluitvorming moet betrekken. De gemeente moet dan een belangenafweging maken, waarbij de belangen van de bijstandsgerechtigde zwaar wegen.

[ECLI:NL:CRVB:2023:679](#)

Bijstandsgerechtigde kan voortaan met pinopnames gokinkomsten aannemelijk maken

Het was vaste rechtspraak van de CRvB dat bij gokken in een gokinstelling (denk aan een casino) het recht op bijstand niet kan worden vastgesteld, omdat niet kan worden nagegaan welke bedragen de betrokkene met het gokken heeft ontvangen. Dit betekende in de praktijk dat diegene de bijstand volledig moest terugbetalen. Die rechtspraak is op 4 april 2023 veranderd. De CRvB oordeelde toen dat het recht op bijstand bij gokken in een gokinstelling wel kan worden vastgesteld met behulp van afschriften waarop de pinopnames aannemelijk gemaakt kunnen worden. Bij de beoordeling van het recht op bijstand mag als uitgangspunt worden genomen dat een betrokkene alle bedragen die hij of zij contant in de gokinstelling heeft opgenomen en de bedragen die hij daar heeft besteed aan gokproducten, zoals fiches, heeft ingelegd om te gokken. Het is voor de gemeente die de bijstand verleent of voor de betrokkene nog wel mogelijk om te proberen aannemelijk te maken dat de betrokkene in zijn of haar specifieke geval meer of juist minder dan 100% van de ingelegde bedragen heeft ontvangen. Mensen in de bijstand die gokken in een gokinstelling zijn dus, als zij dit niet hebben gemeld aan de gemeente, niet langer hun hele uitkering kwijt, maar alleen de met gokken ontvangen bedragen, die gelijk zijn aan de bedragen die ze hebben ingezet om te gokken.

[ECLI:NL:CRVB:2023:482](#)

Berekeningswijze hoogte dagloon van arbeidsongeschiktheidsuitkering in strijd met evenredigheidsbeginsel

Betrokkene is ziek geworden terwijl zij een WW-uitkering ontving. Nadien is aan betrokkene een arbeidsongeschiktheidsuitkering toegekend op grond van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen. De hoogte van de uitkering wordt gebaseerd op het wettelijk berekende dagloon. De toepassing van die regels heeft in het geval van de betrokkene tot gevolg dat een maand WW-uitkering niet meetelt in de berekening. Dit komt omdat de WW-uitkering wordt uitbetaald in de maand volgend op de maand waarop de WW-uitkering betrekking heeft. In het geval van betrokkene valt daardoor een maand WW-uitkering buiten de zogenoemde referteperiode. Gevolg is dat het dagloon wordt berekend over 11 in plaats van 12 maanden. De uitkering valt hierdoor lager uit. De door het Dagloonbesluit dwingend voorgeschreven berekeningswijze van het dagloon pakt in dit geval onredelijk uit. De regels van het Dagloonbesluit moeten volgens de CRvB in zijn uitspraak van 29 november 2023 buiten toepassing worden gelaten wegens strijd met het evenredigheidsbeginsel.

[ECLI:NL:CRVB:2023:2202](#)

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP IN CIJFERS

MEDEWERKERS

222,6

RAADSHEREN IN OPLEIDING

4

RAADSHEER- PLAATSVERVANGERS

23

INZET ONAFHANKELIJKE DESKUNDIGEN

129 ZAKEN

BEST GELEZEN NIEUWSBERICHT

Dienstverleners die minder dan vier
dagen per week werken mogen niet
uitgesloten worden van WW –
[ECLI:NL:CRVB:2023:481](#) (14.005 views)

INGEKOMEN ZAKEN

3541

AFGEHANDELDE ZAKEN

4380

WERKVOORRAAD

4960

VERSCHONINGSVERZOEKEN

1

WRAKINGSVERZOEKEN

30

KLACHTEN OP BASIS VAN DE KLACHTENREGELING

48

KLACHTEN OVER TELEFONISCHE BEREIKBAARHEID

13

GEMIDDELDE DOORLOOPTIJDEN PER WERKSTROOM

AVI*

69 weken

Bijstand

82 weken

Sociale verzekeringen

75 weken

ONDERZOEK ONAFHANKELIJKE DESKUNDIGEN

Op basis van de Algemene wet bestuursrecht kan de CRvB een onafhankelijke deskundige benoemen voor het instellen van een onderzoek. In 2023 heeft de CRvB in 129 zaken een deskundige gevraagd om rapport uit te brengen. Het ging voornamelijk om verzekeringsartsen (80) en psychiaters (34).

VERVANGING OP EIGEN VERZOEK

De verschoningskamer heeft in 2023 één verschoningsverzoek ontvangen. Dat houdt in dat een raadsheer zelf heeft gevraagd om vervanging in een zaak om alle schijn van partijdigheid te voorkomen. Dit verzoek is toegewezen.

WRAKINGEN

In 2023 zijn in totaal 30 wrakingsverzoeken ingediend bij de CRvB. Twee verzoeken zijn ingetrokken en op twee verzoeken was eind 2023 nog niet beslist. Van de overige 26 verzoeken zijn 13 verzoeken afgewezen, twee verzoeken niet-ontvankelijk verklaard en 11 verzoeken niet in behandeling genomen. Er zijn dus geen verzoeken toegewezen.

KLACHTEN

De CRvB kent op basis van de Wet op de rechterlijke organisatie een klachtenregeling. Als een rechtzoekende vindt dat hij onjuist is bejegend door een medewerker van de CRvB, kan een klacht worden ingediend.

Op basis van de klachtenregeling zijn in 2023 in totaal 48 klachten ingediend door individuen en 45 klachten afgehandeld. Deze zijn beantwoord door de president namens het bestuur en na overleg met de klachtenfunctionaris van de CRvB. De klachten gingen vooral over rechterlijke beslissingen, de tijdsduur van de procedure en de bejegening.

Een groot deel van de klachten (22) is niet-ontvankelijk verklaard op grond van artikel 2 van de Klachtenregeling van de CRvB; deze klachten gingen over beslissingen binnen het rechterlijk domein, waarin het bestuur niet kan treden. Negen klachten zijn in goed overleg opgelost. Zes klachten zijn ongegrond verklaard en twee klachten zijn gegrond verklaard. Een gegronde klacht ging over het ontbreken van communicatie over de vertraging in de procedure ondanks dat betrokkene eerder had verzocht om op de hoogte te worden gehouden. Bij de andere gegrond verklaarde klacht ging het over een digitaal ingediend hoger beroepschrift dat vermist was geraakt.

De CRvB ziet klachten als waardevolle signalen van rechtzoekenden, die bijdragen aan het verbeteren van zijn dienstverlening.

Klachten over telefonische bereikbaarheid

Sinds februari 2023 neemt de CRvB, samen met een aantal andere gerechten, deel aan een pilot waarin de telefonische diensten van het Rechtspraak Service Centrum (RSC) worden afgenomen. Bezettingproblemen bij het RSC door hoog ziekteverzuim en een fors personeelsverloop heeft een goede dienstverlening voor de CRvB in het afgelopen jaar belemmerd. Onder andere gemachtigden voor gemeenten, het UWV, de SVB en advocaten van rechtzoekenden hebben veel problemen ervaren met de telefonische bereikbaarheid en lange wachttijden. Hierover zijn in totaal 13 klachten ingediend en 13 klachten zijn afgehandeld. Al deze klachten zijn gegrond verklaard. Klachten die bij de CRvB zijn ingediend zijn beantwoord door de klachtencoördinator van het RSC.

Vanwege de klachten zijn afspraken gemaakt over korte- en lange termijn oplossingen. In het tweede halfjaar van 2023 is wel verbetering te zien; de wachttijden dalen en de bereikbaarheid neemt toe. De telefonische bereikbaarheid blijft wel een aandachtspunt, ook in 2024.

COLOFON

Het Jaarverslag 2023 is een uitgave
van de Centrale Raad van Beroep

Publicatie

juli 2024

Redactie

Team Communicatie

Fotografie en illustraties

De Rechtspraak, Communicatie CRvB, Pixabay

Ontwerp

Corps ontwerpers

Website

[Rechtspraak – Centrale Raad van Beroep](#)

LinkedIn

[Centrale Raad van Beroep](#)